مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد
دوره هفدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۱
صفحه: ۳۴۳ – ۳۴۲

Journal of Medical Education and Development
Vol. 17, No. 4, Winter 2023
Pages: 342 – 343

نامه به سردبیر

بررسی شیوع شناسی افکار خودکشی در بین دانشجویان پزشکی: نقش فرسودگی تحصیلی

فرزین باقری شیخانگفشه[1*]، فاطمه پورنصراله[2]

خودکشی یک فرآیند چندمرحله‌ای شامل افکار خودکشی، برنامه‌ریزی برای خودکشی، تلاش برای خودکشی و عمل کردن برای پایان دادن به زندگی است؛ بنابراین، افکار خودکشی اولین گام برای پایان دادن به زندگی و یکی از پیش‌بینی کننده‌های عمل به خودکشی است (۱). افکار خودکشی، گونه¬ای اشتغال فکری پیرامون مرگ است که هنوز جنبه‌ی عملی به خود نگرفته است (۲). بررسی خودکشی در دانشجویان پزشکی به دلیل این‌که نیروی فعال جامعه هستند، از اهمیتی دوچندان برخوردار است (۳). شایع‌ترین دلایل اقدام به خودکشی در این قشر شامل استرس در مورد تحصیل، نگرانی‌های مربوط به روابط، مشکلات خانوادگی، افسردگی، ناامیدی، اضطراب و نگرانی‌های مالی است (۴). مطالعه مروری انجام شده در ۴۳ کشور دنیا پیرامون شیوع افسردگی و افکار خودکشی در دانشجویان پزشکی حاکی از شیوع ۹/۳ تا ۵۵/۹ درصدی داشت (۵). به صورت اختصاصی نیز بررسی های انجام شده در کشورهای مختلف نیز نشان داد افکار خودکشی در دانشجویان پزشکی کشورهای پاکستان ۳۶/۶٪ (۶)، مصر ۱۲/۷٪ (۷)، بنگلادش ۱۷/۶٪ (۸)، هندی ۹٪ (۹)، ایران ۱۶٪ (۱۰) از شیوع بالایی برخوردار است.

دیسای و همکاران (۹) در پژوهشی شیوع افکار خودکشی و افسردگی را در بین دانشجویان پزشکی هندی مورد بررسی قرار دادند. نتایج بدست آمده حاکی از شیوع ۹ و ۱۴ درصدی افکارخودکشی و افسردگی در دانشجویان داشت. زن بودن، مصرف دخانیات و الکل، فرسودگی تحصیلی و سابقه استرس پس از ضربه از جمله عوامل تشدیدکننده افکارخودکشی بود. در مطالعه ای دیگر، خسروی و کسائیان (۱۰) به بررسی رابطه روان رنجورخویی با افکار خودکشی در دانشجویان پزشکی با نقش تعدیل کننده سبک های دلبستگی پرداختند. از بین ۳۷۶ دانشجو، ۱۶ درصد از دانشجویان پزشکی ایرانی دارای افکار خودکشی بودند. دانشجویان دختر و مطلقه از افکار خودکشی بالاتری برخوردار بودند. همچنین دانشجویان دارای سبک¬های دلبستگی ناایمن و اجتنابی و روانجورخو در خطر بیشتری برای برای ابتلاء به مشکلات روانشناختی و افکار خودکشی قرار داشتند.

یکی از متغیرهایی که با افکارخودکشی در دانشجویان پزشکی ارتباط معناداری دارد، فرسودگی تحصیلی است (۱۱). فرسودگی تحصیلی به عنوان نشانگان خستگی هیجانی (خستگی، نشانه های جسمی، کاهش منابع هیجانی و بی رغبتی، به وجود آمدن این احساس در فرد که چیزی برای ارائه به دیگران ندارد)، شخصیت زدایی (به وجود آمدن نگرش منفی و بدبینانه و احساسات منفی و سنگدلانه نسبت به دریافت کنندگان خدمات از سوی فرد) و کاهش احساس کفایت شخصی (احساس ناشایستگی، ناکارآمدی و بی کفایتی) تعریف می گردد (۱۲). عواملی گوناگونی مانند افسردگی، اضطراب، سن، جنسیت، رشته تحصیلی و مدت زمان تحصیل در میزان شیوع

۱- دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.
۲- دانشجوی دکتری روانشناسی تخصصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، اردبیل، ایران.
* (نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۰۰۹۸۹۱۱۴۹۶۹۴۸۸+ پست الکترونیکی: *farzinbagheri@modares.ac.ir*

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۲ تاریخ بازبینی: ۱۴۰۱/۰۸/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۰۴

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-10-10]

[DOI: 10.18502/jmed.v17i4.12053]

فرسودگی تحصیلی نقش دارد (۱۳). اما دانشجویان پزشکی به دلیل اینکه درکنار درس خواندن ممکن است فعالیت¬هایی در بیمارستان داشته باشند، ساعات زیادی را در شیفت¬کاری سپری نمایند و دوری از خانواده را تجربه کنند، در خطر بیشتری برای افزایش مشکلات روانشناختی و افکار خودکشی قرار دارند (۱۴). در همین زمینه، گالان و همکاران (۱۱) در پژوهشی ارتباط افکارخودکشی و فرسودگی تحصیلی را در دانشجویان دندانپزشکی مورد بررسی قرار دادند. یافته های بدست آمده مشخص کرد دانشجویانی که دارای فرسودگی تحصیلی هستند از افسردگی بالایی رنج می بردند که اگر به درستی به آن توجه نشود در بلندمدت منجر به افکار و رفتارهای خودکشی می گردد. در مطالعه ای دیگر، خسروی (۱۳) به بررسی شیوع فرسودگی تحصیلی در دانشجویان پزشکی ایرانی پرداخت. یافته های بدست آمده حاکی از شیوع ۲۵/۵ درصدی فرسودگی تحصیلی در دانشجویان دختر و پسر داشت. مرد بودن، فعالیت بدنی پایین، و سابقه تحصیلی بالا از عوامل تشدیدکننده فرسودگی تحصیلی در دانشجویان پزشکی ایرانی بود.

در مجموع، با توجه به اینکه کارهای بیمارستانی، تحصیلی، شغلی و خاوادگی دانشجویان پزشکی در وضعیت خاصی قرار دارد و ممکن است بسیاری از دانشجویان دختر و پسر به علت فرسودگی تحصیلی، شغلی و اضطراب به سمت رفتارهای خودآسیبی و درنهایت افکارخودکشی کشانده شوند، لازم است مراکز روانشناسی و مشاوره، اساتید متخصص و گروه های آموزشی تدابیری در جهت شناسایی، کنترل و درمان دانشجویان در معرض خطر اتخاذ نمایند.

References

1. Sobowale K, Zhou AN, Fan J, Liu N, Sherer R. ***Depression and suicidal ideation in medical students in China: a call for wellness curricula***. IJME. 2014; 5: 31.
2. Kosik RO, Nguyen T, Ko I, Fan AP. Suicidal ideation in medical students. Neuropsychiatry. 2017; 7(1): 09-11.
3. Chan WI, Batterham P, Christensen H, Galletly C. ***Suicide literacy, suicide stigma and help-seeking intentions in Australian medical students.*** Australasian Psychiatry. 2014; 22(2): 132-9.
4. Loas G, Solibieda A, Rotsaert M, Englert Y. ***Suicidal ideations among medical students: The role of anhedonia and type D personality***. PLoS One. 2019; 14(6): e0217841.
5. Rotenstein LS, Ramos MA, Torre M, Segal JB, Peluso MJ, Guille C, Sen S, Mata DA. ***Prevalence of depression, depressive symptoms, and suicidal ideation among medical students: a systematic review and meta-analysis.*** Jama. 2016; 316(21): 2214-36.
6. Osama M, Islam MY, Hussain SA, Masroor SM, Burney MU, Masood MA, et al. ***Suicidal ideation among medical students of Pakistan: a cross-sectional study.*** JFLM. 2014; 27: 65-8.
7. Ahmed SA, Omar QH, Elamaim AA. ***Forensic analysis of suicidal ideation among medical students of Egypt: a cross-sectional study.*** JFLM. 2016; 44:1-4.
8. Hasan MT, Hossain S, Gupta RD, Podder V, Mowri NA, Ghosh A, et al. ***Depression, sleeping pattern, and suicidal ideation among medical students in Bangladesh: a cross-sectional pilot study.*** J Public Health. 2020: 1-9.
9. Desai ND, Chavda P, Shah S. ***Prevalence and predictors of suicide ideation among undergraduate medical students from a medical college of Western India.*** MJAFI. 2021; 77: S107-14.
10. Khosravi M, Kasaeiyan R. ***The relationship between neuroticism and suicidal thoughts among medical students: Moderating role of attachment styles.*** JFMPC. 2020; 9(6): 2680.
11. Galán F, Ríos-Santos JV, Polo J, Rios-Carrasco B, Bullón P. ***Burnout, depression and suicidal ideation in dental students.*** Med Oral Patol Oral Cir Bucal. 2014; 19(3): e206.
12. Van der Heijden F, Dillingh G, Bakker A, Prins J. ***Suicidal thoughts among medical residents with burnout***. Archives of suicide research. 2008; 12(4): 344-6.
13. Khosravi M. ***Burnout among Iranian medical students: Prevalence and its relationship to personality dimensions and physical activity.*** Eur J Transl Myol. 2021; 31(1).
14. Dyrbye LN, Thomas MR, Massie FS, Power DV, Eacker A, Harper W, et al. ***Burnout and suicidal ideation among US medical students.*** Annals of internal medicine. 2008; 149(5): 334-41.

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-10-10]

[DOI: 10.18502/jmed.v17i4.12053]